

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 23Co/5/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8321201555
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 11. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Miloš Kolek
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2023:8321201555.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Miloša Koleka a členov senátu JUDr. Kataríny Morozovej Nemcovej a JUDr. Zuzany Biščákovej v právnej veci žalobkyne: Z. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. XXXX/X, XXX XX S., proti žalovaným: 1. V. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XXX, XXX XX D., 2. T. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX/XXX, XXX XX D., obaja právne zastúpení JUDr. Ing. Zuzanou Lodovou Amrichovou - advokátkou, so sídlom Námestie slobody 25, 066 01 Humenné, v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Humenné, č. k. 21C/23/2021 - 177 zo dňa 16.12.2022, takto

rozhodol:

- I. Mení rozsudok vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 1. rade tak, že žalovaný v 1. rade je povinný zaplatiť žalobkyni 3 600 eur s 8 % úrokom z omeškania zo sumy 3 600 od 12.9.2021 do zaplatenia, do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.
- II. Vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 1. rade žalovaný v 1. rade je povinný nahradiť žalobkyni trovy prvoinštančného i odvolacieho konania v rozsahu 100 %, pričom o výške týchto trov rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením.
- III. Potvrdzuje rozsudok vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 2. rade.
- IV. Potvrdzuje rozsudok vo výroku o trovách konania vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 2. rade.
- V. Žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému v 2. rade trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %, pričom o výške týchto trov rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom zamietol žalobu voči žalovaným v 1. a 2. rade a priznal žalovaným v 1. a 2. rade nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Rozsudok odôvodnil tým, že žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala proti žalovaným v 1. a 2. rade vydania bezdôvodného obohatenia. Žalovaný v 1. rade je bývalý manžel žalobkyne, žalovaný v 2. rade je syn žalobkyne. Žalobkyňa svoj nárok odôvodňovala tým, že je výlučnou vlastníčkou stavby súp. č. XXX, rodinného domu postaveného v obci D., pričom uvedený dom užívali žalovaní v 1. a 2. rade bez jej súhlasu a bez právneho titulu. Súd prvej inštancie uviedol, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný v 2. rade v dome nebýval najneskôr od januára 2019, pretože v tom čase už býval u svojej snúbenice a priateľky, terajšej manželky v L. v dome jej rodičov. Tieto skutočnosti potvrdili nezávisle od seba nielen samotný žalovaný v 2. rade, ale aj vypočutí svedkovia, a to terajšia manželka žalovaného v 2. rade a jeho svokra. Okrem toho táto skutočnosť vyplýva aj z rozsudku Okresného súdu Humenné v konaní o vypratanie nehnuteľnosti. Výpoveď svedka navrhnutého žalobkyňou, ktorý uviedol, že videl, že do domu chodil žalovaný v 2. rade aj spolu s manželkou, považoval súd prvej inštancie za nedôveryhodnú,

pretože tento svedok sám potvrdil, že nevidel do domu ani do dvora toho domu, videl len prístupovú cestu. Žalovaný v 2. rade ani nepopieral, že chodil na uvedené nehnuteľnosti, a to z dôvodu, že v zadnej časti pozemku, ktorá je v jeho výlučnom vlastníctve, v súčasnosti stavia rodinný dom. Žalobkyňa teda nepreukázala u žalovaného v 2. rade, že sa za rozhodné obdobie zdržiaval v uvedenom dome a že v dome býval bez právneho dôvodu.

2. Vo vzťahu k žalovanému v 1. rade súd uviedol, že žalobu proti nemu zamietol z dôvodu, že žalobkyňa svoj nárok nesprávne kvalifikovala ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, pričom v danom prípade má žalobkyňa voči žalovanému v 1. rade nárok na náhradu škody titulom ušlého zisku. Žalobkyňa takýto právny nárok v žalobe ani v konaní neuplatnila ani nepreukázala. Súd uviedol, že podľa bývalého OSP nie je viazaný právnym posúdením veci, avšak podľa CSP, hlavne ak je žalobca zastúpený advokátom, je súd viazaný žalobou a v nej uvedeným právnym titulom a skutkovým stavom. Preto teda žalobu voči žalovanému v 1. rade zamietol, pričom uviedol, že ak by žalobkyňa zmenila žalobu a domáhala sa voči žalovanému v 1. rade ušlého zisku, súd by ho zaviazal na zaplatenie náhrady škody vo forme ušlého zisku vo forme obvyklého nájomného 150 eur mesačne za osobu a súd by považoval túto cenu za primeranú vzhľadom na doložené inzeráty na prenájom nehnuteľností. Suma 150 eur za takýto dom bez služieb je minimálna a primeraná. Keďže si žalobkyňa túto sumu uplatňuje za obdobie dvoch rokov, teda 24-krát 150 eur, išlo by o sumu 3 600 eur, ale len vo vzťahu k žalovanému v 1. rade. Na námietku právneho zástupcu žalovaného v 1. rade, že je to v rozpore s dobrými mravmi, pretože uvedená nehnuteľnosť je dom, v ktorom bývali spolu ako rodina, súd uviedol, že táto obrana je irelevantná, pretože v súčasnosti sa vedú súdne spory aj medzi manželmi, aj čo sa týka bezdôvodného obohatenia, aj čo sa týka náhrady škody. Konštatovanie žalobkyne, že bola v dome spotrebovaná elektrická energia, súd nemohol zobrať do úvahy, a to z dôvodu, že žalobkyňa nepreukázala, že spotrebu elektriny zapríčinili žalovaní v 1. a 2. rade.

3. Výrok o trovách konania odôvodnil súd prvej inštancie § 2556 CSP a uviedol, že úspešným žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania.

4. Proti tomuto rozsudku v zákonom stanovenej lehote podala odvolanie žalobkyňa. Uviedla, že rozhodnutie súdu považuje za nesprávne, pretože súd nedostatočne zistil skutkový stav, nevyrovnal sa s predloženými dôkazmi a rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobkyňa sa domáhala vydania bezdôvodného obohatenia. Bezodôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu. Nebolo sporné, že žalobkyňa je výlučnou vlastníčkou nehnuteľnosti rodinného domu súp. č. XXX v D., rovnako nie je sporné, že žalovaný v 2. rade stavia na zadných parcelách vo svojom výlučnom vlastníctve rodinný dom, pričom prístup k týmto parcelám je cez nehnuteľnosť žalobkyne. Nie je sporné, že v uvedenom dome súp. č. XXX žili spoločne ako rodina žalobkyňa ako manželka a matka, ex manžel - žalovaný v 1. rade a žalovaný v 2. rade a ďalší dvaja súrodenci. Nie je sporné, že v roku 2020 došlo k rozvodu manželstva medzi žalobkyňou a žalovaným v 1. rade a taktiež nie je sporné, že už v roku 2019 sa žalobkyňa z uvedeného domu odsťahovala a v dome ostali bývať len žalovaný v 1. rade a žalovaný v 2. rade. Vo veci bolo preukázané, že na strane žalovaných v 1. a 2. rade došlo k bezdôvodnému obohateniu, a to konkrétne za obdobie od 10.5.2019 do 10.5.2021, kedy žalovaní užívali predmetnú nehnuteľnosť bez právneho dôvodu. Súd prvej inštancie sa nezaoberal zisťovaním hodnoty, o akú sa žalovaní bezdôvodne obohatili. Žalovaní neunesli dôkazné bremeno ohľadom skutočností uplatňovaných v rámci ich obrany v konaní. Uviedla, že vo všeobecnej rovine sa v judikatúre obvykle konštatuje, že nárok na vydanie neoprávneného majetkového prospechu možno uplatniť iba v tom prípade, ak nie sú podmienky na dosiahnutie rovnakého uspokojenia z dôvodu nároku na náhradu škody. Ináč povedané, právo náhrady škody má prednosť pred právom na vydanie bezdôvodného obohatenia. Takéto zjednodušené konštatovanie nie je správne ani v najvšeobecnejšej rovine, resp. toto konštatovanie by mohlo platiť iba v tých prípadoch, kedy subjektom zodpovednosti za škodu a osobou, ktorá sa na úkor poškodeného obohatila, je jedna a tá istá osoba. Žalobkyňa má právo domáhať sa zaplatenia spätného nájomného i cestou podania žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia. Navrhla, aby odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobe vyhovel.

5. Vo vyjadrení k odvolaniu žalovaní navrhli rozsudok potvrdiť. Poukázali na to, že konanie žalobkyne je v rozpore s dobrými mravmi a uviedli že obaja bývali v nehnuteľnosti nepretržite od svojho narodenia konkrétne žalovaný v 1. rade z dôvodu, že sa jednalo o jeho rodičovský dom, v ktorom sa narodil. Po rozvode žalobkyne a žalovaného žalobkyňa deklarovala opakovane svojim deťom, že vzťahy týkajúce sa nehnuteľnosti nechce do budúcnosti riešiť, a preto tam žalovaný v 1. rade aj naďalej nerušene býval

a udržiaval nehnuteľnosť. Až začiatkom decembra 2020 bola obom žalovaným doručená výzva na vypratanie nehnuteľnosti a preto obdobie, za ktoré si žalobkyňa uplatňuje nárok, by mohlo byť až od decembra 2002. Žalovaný v 1. rade zotrval na namietanom rozpore výkonu práva žalobkyne v sume zodpovedajúcej komerčnej výške nájomného s dobrými mravmi. Žalovaný v 1. rade ako invalidný dôchodca s nepriaznivým fyzickým aj psychickým stavom sa nemal kam odsťahovať.

6. Odvolací súd preskúmal napadnuté rozhodnutie ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a zistil, že odvolanie žalobkyne je čiastočne dôvodné a rozsudok súdu prvej inštancie je čiastočne vecne správny.

7. Súd prvej inštancie v rozsudku uviedol skutkový stav, z ktorého vychádzal, a z tohto skutkového stavu vychádza aj odvolací súd bez toho, aby tento skutkový stav opätovne uvádzal vo svojom rozhodnutí. Rovnako odvolací súd neopakuje právne závery, ktoré uviedol súd prvej inštancie v svojom rozhodnutí. Podľa ustálenej rozhodovacej praxe „Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzujúcim rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie“ (uznesenie NS SR sp. Zn. 5Obdo/98/2018 zo dňa 29.1.2020). „Odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok“ (ÚS SR vo veciach II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08).

8. Vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 2. rade je rozsudok súdu prvej inštancie vecne správny. Súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a správne vo veci rozhodol. Odvolací súd len na zdôraznenie uvádza, že pokiaľ v konaní nebolo preukázané, že žalovaný v 2. rade predmetný dom užíval za žalované obdobie, nemôže byť zaviazaný na zaplatenie žalovanej sumy. Aj keď z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný v 2. rade bol viackrát prítomný na predmetnej nehnuteľnosti, bolo to v súvislosti s výstavbou jeho vlastného rodinného domu. V konaní nebolo preukázané, že by žalovaný v 2. rade v určitom konkrétnom rozsahu užíval predmetný rodinný dom žalobkyne. Správne bola preto žaloba vo vzťahu k nemu zamietnutá. Pokiaľ by žalobkyňa chcela uplatňovať nejaké právo súvisiace so sporadickým užívaním domu žalovaným v 2. rade, mala by presne preukázať rozsah tohto užívania, teda minimálne, v ktorých konkrétnych dňoch žalovaný tento rodinný dom užíval, aby bolo možné priznať prípadnú parciálnu časť všeobecnej hodnoty nájmu vo vzťahu k tomuto domu. Takéto dôkazy však vykonané neboli. Z uvedeného dôvodu odvolací súd v tejto časti (vo vzťahu k žalovanému v 2. rade) rozsudok potvrdil ako vecne správny postupom podľa § 387 ods. 1 CSP, vrátane vecne správneho výroku o trovách konania (súd prvej inštancie opraví zrejmu nesprávnosť v písomnom vyhotovení rozsudku, keď vo výroku o trovách konania je nesprávne uvedené, že „žalovaný v 1. a 2. rade súd priznáva“..., keď správne malo byť uvedené „žalovaným v 1. a 2. rade súd priznáva“).

9. Vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 1. rade je odvolanie žalobkyne dôvodné. Zo žiadneho ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva povinnosť žalobkyne právne kvalifikovať svoj nárok. Je dôležité, aby žalobkyňa skutkovo vymedzila na základe čoho sa domáha plnenia a aby uviedla, akého plnenia sa domáha. V danom prípade sa žalobkyňa domáhala vo vzťahu k žalovanému v 1. rade sumy 3 600 eur za dva roky užívania jej rodinného domu bez toho, aby žalovaný v 1. rade mal právny titul na užívanie tohto domu. Skutočnosť, že žalobkyňa svoj nárok kvalifikovala ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, nemôže v žiadnom prípade znamenať, že súd žalobu zamietne pretože dospel k právnomu záveru, že žalobkyňa má nárok na náhradu škody. Pokiaľ zistené skutkové okolnosti súd prvej inštancie mohol posúdiť ako nárok na náhradu škody, mal tak urobiť napriek tomu, že žalobkyňa v žalobe uvádza, že nárok uplatňuje titulom bezdôvodného obohatenia. Aj v konaní vedenom podľa ustanovení CSP platí stará zásada „iura novit curia“, a teda súd musí zistený skutkový stav právne posúdiť bez ohľadu na právny názor strán sporu. Z rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že pokiaľ by bol nárok uplatnený ako náhrada škody, súd prvej inštancie by ho priznal, pretože v konaní bolo preukázané, že suma 150 eur za užívanie takéhoto rodinného domu je primeranou sumou. Odvolací súd je toho názoru, že skutkové okolnosti prípadu (užívanie nehnuteľnosti žalovanej bez právneho dôvodu) zakladajú právo na vydanie bezdôvodného obohatenia (ako plnenie bez právneho dôvodu) a zakladajú aj právo na náhradu škody.

10. Žalovaný v 1. rade užíval nehnuteľnosť patriacu žalobkyňi aj keď na jej užívanie nemal žiadny právny titul, je preto povinný vydať žalobkyňi to, o čo sa obohatil, teda cenu, ktorú my inak musel za užívanie

nehnutelnosti zaplatiť. Obrana žalovaného v 1. rade, že mu vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu spočívajúce v práve užívať nehnuteľnosť, bola vyvrátená rozsudkom OS Humenné sp. zn. 6C/23/2021 zo dňa 31.1.2022, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 21.3.2022 a ktorým bolo žalovanému v 1. rade uložené vypratať predmetnú nehnuteľnosť. V tomto konaní sa žalobca v 1. rade mal vzájomnou žalobou domáhať určenia, že vydržal právo zodpovedajúce vecnému bremenu.

11. Zo spisu vyplýva, že žalobkyňa v predmetnom dome nebývala už od roku 2019, že je výlučnou vlastníčkou tohto domu od roku 2008. Ak bolo manželstvo rozvrátené tak, že manželia spolu nežili, nemožno považovať za rozpor s dobrými mravmi, že žalobkyňa žiada odplatu za užívanie svojej nehnuteľnosti. Aj žalobkyňa v tom čase znášala svoje náklady na bývanie sama. Za rozpor s dobrými mravmi nemožno považovať ani to, že žalobkyňa žiada komerčné nájomné, pretože takto určená odplata za užívanie je spravodlivá a vystihuje to, čo žalovaný v 1. rade získal.

12. Nebolo preukázané, že po rozvode žalobkyne a žalovaného žalobkyňa deklarovala opakovane svojim deťom, že vzťahy týkajúce sa nehnuteľnosti nechce do budúcnosti riešiť. V konaní nebolo preukázané, že žalobkyňa súhlasila s tým, aby žalovaní predmetnú nehnuteľnosť užívali, žalobkyňa to poprela.

13. Nie je relevantné, že až začiatkom decembra 2020 bola obom žalovaným doručená výzva na vypratanie nehnuteľnosti, pretože žalovaný v 1. rade, ktorý nebol vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti a ani ju neužíval spoločne so svojou manželkou (ktorá bola jej vlastníčkou), musel pre úspech v konaní preukázať, že mal právny titul užívania od začiatku svojho výlučného užívania, čo však preukázané nebolo.

14. Odvolací súd vychádzajúc z takto zisteného skutkového stavu zmenil rozsudok súdu prvej inštancie postupom podľa § 388 CSP a zaviazal žalovaného v 1. rade na zaplatenie sumy 3 600 eur ako bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti žalobkyne za žalované obdobie dvoch rokov od 10.5.2019 do 10.5.2021, teda v sume teda 24 x 150 eur. Splatnosť pohľadávky z bezdôvodného obohatenia aj z náhrady škody nastáva až na základe výzvy (§ 563 Občianskeho zákonníka), za výzvu v danom prípade možno považovať doručení žalobu, keďže skoršia výzva nebola preukázaná. Žaloba bola žalovanému v 1. rade doručená 10.9.2021, pohľadávka teda bola splatná 11.9.2021 a od 12.9.2021 má žalobkyňa aj právo na úrok z omeškania.

15. Súd prvej inštancie sa vysporiadal s tým, že takéto plnenie by nebolo v rozpore s dobrými mravmi, aj keď sa jednalo pôvodne o nehnuteľnosť, ktorú žalobkyňa a žalovaný v 1. rade užívali spoločne ako rodina. Odvolací súd súhlasí s týmto právnym posúdením.

16. Žalovaný v 1. rade uvádzal, že nárok by žalobkyňi nemal byť priznaný za obdobie, kedy spolu ako rodina žili v predmetnej nehnuteľnosti, ale v konaní neboli navrhnuté ani vykonané dôkazy svedčiace o tom, dokedy žila žalobkyňa v tomto dome, dokedy žila so žalovanými ako rodina. Tvrdení obranu bolo potrebné aj preukázať, pričom dôkazy bolo možné navrhnúť najneskôr do vyhlásenia uznesenia o ukončení dokazovania.

17. O trovách konania vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 1. rade rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2 CSP a keďže zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v tejto časti, rozhodol aj o nároku na náhradu trov konania na prvoinštančnom i odvolacom súde. V tejto časti konania bola žalobkyňa úspešná v celom rozsahu, má preto nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Odvolací súd nezistil žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by mohli viesť k nepriznaniu náhrady trov konania úspešnej žalobkyňi.

18. O trovách odvolacieho konania vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným v 2. rade rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 SCP. Žalovaný v 2. rade bol v tejto časti v odvolacom konaní úspešný v celom rozsahu, má teda právo na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd nezistil žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by mohli viesť k nepriznaniu náhrady trov konania úspešnému žalovanému v 2. rade.

19. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ má právo zvoliť si advokáta a možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP).

Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva (§ 125 ods. 2 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom.

Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).